

OBSAH

Úvod	9
JAZYK A JAZYKOVĚDA	11
1.0 Jazyk a komunikace	13
1.1 Jazyk a nejazyk	13
1.2 Jazyky	14
1.3 Jazyk přirozený: vnitřní členění	15
1.4 Produkce a percepce jazyka v komunikaci	18
1.41 Komunikativní situace a komunikativní funkce	18
1.42 Produkce a percepce	20
1.5 Jazykový znak v systému a jeho forma: sémiotika a grafika	22
1.51 Znak a jeho povaha	22
1.52 Struktura znaku a jeho vztahy	24
1.53 Grafika	28
1.6 Psaná a mluvená komunikace: znaky v textu	33
1.7 Neverbální komunikace: paralingvistika, proxémika a kinesika	39
2.0 Vazby jazyka (Vnější lingvistika)	42
2.1 Jazyk a společnost: sociolingvistika	42
Jazykové společenství, jeho typ, variety, postoje, situace a další	43
Jazyková politika, bilingvismus a zdvořilost	44
Jazyk a geografie	45
Stylistika a interakční sociolingvistika	46
2.2 Jazyk a vědomí: psycholingvistika	47
2.21 Produkce a percepce. Nabývání jazyka	47
2.22 Studium dalšího jazyka	50
2.23 Paměť	52
2.24 Vnitřní mluva, bilingvismus a další otázky	52
2.3 Jazyk a etnikum: etnolingvistika, antropolingvistika	53
2.4 Jazyk a mozek: neurolingvistika, biolingvistika	55
2.41 Jazyk v mozku	55
2.42 Afázie	56
2.5 Jazyk a logika	56
3.0 Původ a funkce jazyka	58
3.1 Ontogeneze a fylogeneze jazyka	58
3.11 Nabývání jazyka a učení se jazyku	58
3.12 Fylogeneze jazyka. Divergence a konvergence. Kontakt jazyků	60
Převod: Překlad a tlumočení	60
3.13 Vznik jazyka	60

3.14 Genetická klasifikace jazyků	64
Rozšířenost jazyků. Umělé jazyky	72
3.2 Konstitutivní rysy a funkce jazyka	73
3.21 Obecná povaha jazyka (langue)	74
3.22 Funkce jazyka	74
3.23 Konstitutivní rysy jazyka jako komunikativního systému	76
3.3 Jazyková politika a kultura	77
3.31 Jazyková situace	77
3.32 Jazyková politika a jazykové plánování. Jazyková kultura	77
4.0 Systém a text (Langue a parole)	80
4.1 Synchronie a diachronie	80
4.2 Langue a parole	81
4.3 Langue jako systém znaků	83
4.31 Systém (langue). Pravidla. Paradigma a vztahy. Modely	83
4.32 Závěry o systému: shrnutí. Hodnota	87
4.4 Text jako struktura znaků	89
4.41 Parole (mluva/text)	89
4.42 Syntagma a relace v něm. Segmentace	90
4.5 Pragmatika	92
4.6 Styl a stylistika	94
5.0 Struktura jazyka (Vnitřní lingvistika)	95
Metodologie	96
5.1 Lingvistika teoretická a aplikovaná	97
5.11 Lingvistické zdroje (data)	99
5.12 Korpusová lingvistika	100
5.2 Jazykové disciplíny: centrum a periferie	101
5.21 Disciplíny a roviny (plány)	102
5.22 Jednotka. Invariant a varianty	103
5.23 Centrum a periferie	104
5.3 Fonologie a fonetika	104
5.31 Zvuková stránka	104
5.32 Fonetika a fonologie: Forma a funkce	105
5.33 Fonetika	107
5.331 Artikulační orgány (mluvidla)	107
5.332 Třídění hlásek	107
5.333 Kombinatorika (syntagmatika) hlásek: jejich řetězy	110
5.34 Fonologie	112
5.341 Foném, přízvuk a tón	112
5.342 Distinktivní rysy fonému (protiklady). Prozódie. Paradigmatika fonémů	114
5.343 Kombinatorika (syntagmatika) fonémů	115
5.35 Změny hlásek a alternace	116
5.4 Gramatika	118
Typy gramatik. Kategorie	119
5.41 Morfologie	121
5.411 Morfologie a morfém	121
5.4111 Morfologie a její operace	121
5.4112 Morfém	122
5.4113 Kombinatorika morfémů. Morfonologie	124
5.4114 Vztah formy a funkce morfémů	125
5.412 Flexe	126
5.4121 Kategorie flexe jména. Numerus. Genus a třídy. Casus	126
5.4122 Posesivita a determinace	131
5.4123 Kategorie flexe slovesa. Valence. Kauzativita. Persona. Numerus. Tempus	133

Modus. Genus verbi. Aspectus	133
5.4124 Infinitní formy verba (neurčité tvary slovesné)	141
5.4125 Poznámky k morfologii verba	143
5.4126 Jiná flexe	143
5.413 Tvoření slov (slovotvorba) a tvoření pojmenování	144
5.4131 Způsoby tvoření slov a pojmenování	144
5.4132 Morfém v tvoření slov	148
5.4133 Onomaziologické způsoby a procesy	149
5.42 Syntax	151
5.421 Syntax věty	151
5.4211 Věta a propozice. Význam propozice	151
5.4212 Typy vět	153
5.4213 Otázka a zápor	154
5.4214 Členy věty	157
Subjekt, predikát, objekt, atribut, adverbiale, parenteze. Téma, další	157
5.4215 Syntagmatika slovních druhů při stavbě fráze	160
5.4216 Konstrukce a syntagmata	161
5.4217 Syntaktické vztahy	161
5.4218 Kombinatorika vět (syntagmatika vět)	162
5.4219 Aktuální členění věty (funkční perspektiva)	164
5.422 Valenční a generativní syntax	166
5.4221 Valenční (závislostní) syntax	166
5.4222 Generativní syntax (generativní gramatika)	166
5.423 Text a diskurz	169
5.4231 Text. Diskurz. Hypersyntax	169
5.4232 Faktory textu a prostředky vazby textu	169
5.4233 Mluvní akty	171
5.5 Lexikon	172
5.51 Nominativní aspekty slovníku/lexikonu	173
5.52 Jednotka lexikonu. Forma a význam. Pojmenování jednoslovné a viceslovné	173
Nominativní mikrosystémy. Lokalita	173
5.53 Typy slov. Slovní druhy	179
5.531 Autosémantika a synsémantika	179
5.532 Slovní druhy (partes orationis)	179
Kvantifikace. Substantivum. Adjektivum. Verbum. Adverbium	179
Pronomen. Numerales. Prepozice a postpozice. Konjunkce. Partikule. Interjekce	179
Člen. Klasifikátor (numerativ). Další slovní druhy. Viceslovná forma slovních druhů	179
5.533 Sémantické a funkční třídy. Jiné	188
5.54 Frazém a idiom	189
5.55 Paradigmatika slovníku: homonymie, synonymie, opozitnost, hyponymie	189
Jiná paradigmata. Polysémie	190
5.56 Syntagmatika slovníku. Kombinatorika lexémů	193
5.57 Kombinace textové (neustálené): výrazy. Metafora	194
5.58 Funkce lexikálních jednotek. Diachronie v synchronii	195
5.59 Slovníky	197
5.6 Sémantika	198
5.61 Sémantika a lingvistika	198
5.62 Význam věty a lexému	199
5.63 Paradigmatika a syntagmatika významu	200
6.0 Jazyky	202
6.1 Typologie a univerzálie	202
6.11 Typologie	202
6.12 Univerzálie	206
6.2 Kontrastivní lingvistika	207

7.0 Etapy vývoje lingvistiky	208
7.1 Začátky jazykovědy (zvláště evropské)	208
7.2 Indoeuropeistika	210
7.3 Dvacáté století	212
Literatura a poznámky	215
Zkratky	220
SLOVNÍKY	221
Slovník lingvistických termínů	223
Slovník osob	300
Slovník jazyků	303
Bibliografie	329